《入中論》有關二十空性的節選

གང་ཕྱིར་དེ་ཡི་རང་བཞིན་དེ། །ཡིན་ཕྱིར་མིག་ནི་མིག་གིས་སྟོང་། །དེ་བཞིན་རྣ་བ་སྣ་དང་ལྕེ། །ལུས་དང་ཡིད་ཀྱིས་བསྙད་པར་བྱ། །ཐེར་ཟུག་གནས་པ་མ་ཡིན་དང་། །འཇིག་པ་མ་ཡིན་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར། །མིག་ལ་སོགས་པ་དྲུག་པ་ཡི། །རང་བཞིན་མེད་ཉིད་གང་ཡིན་པ། །

【由本性爾故，眼由眼性空，如是耳鼻舌，身及意亦爾。
非常非壞[1]故，眼等六內[2]法，所有無自性，是名為內空。】

N2 兼明所許本性

M2 釋餘三空

དེ་ནི་ནང་སྟོང་ཉིད་དུ་འདོད། །གང་ཕྱིར་དེ་ཡི་རང་བཞིན་དེ། །ཡིན་ཕྱིར་གཟུགས་ནི་གཟུགས་ཀྱིས་སྟོང་; །སྒྲ་དང་དྲི་རོ་རེག་བྱ་དང་། །ཆོས་རྣམས་ཉིད་ཀྱང་དེ་བཞིན་ནོ། །གཟུགས་སོགས་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད། །ཕྱི་རོལ་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་འདོད། །

【由本性爾故，色由色性空，聲香味及觸，並諸法亦爾，色等無自性，是名為外空。】

གཉིས་ཆར་རང་བཞིན་མེད་ཉིད་ནི། །ཕྱི་ནང་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ། །

【二分無自性，是名內外空。】

ཆོས་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད། །མཁས་པས་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བསྙད། །སྟོང་ཉིད་དེ་ཡང་སྟོང་ཉིད་ཀྱི། །ངོ་བོས་སྟོང་པར་འདོད་པ་ཡིན། །

སྟོང་ཉིད་ཅེས་བྱའི་སྟོང་ཉིད་གང་། །སྟོང་ཉིད་སྟོང་ཉིད་དུ་འདོད་དེ། །སྟོང་ཉིད་དངོས་པོའི་བློ་ཅན་གྱི། །འཛིན་པ་བཟློག་ཕྱིར་གསུངས་པ་ཡིན། །

【諸法無自性，智者說名空，復說此空性，由空自性空，
空性之空性，即說名空空，為除執法者，執空故宣說】

L2 釋大空等四空

སེམས་ཅན་སྣོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ནི། །མ་ལུས་ཁྱབ་བྱེད་ཉིད་ཕྱིར་དང་། །ཚད་མེད་དཔེ་ཡིས་མུ་མཐའ་ནི། །མེད་ཕྱིར་ཕྱོགས་རྣམས་ཆེན་པོ་ཉིད། །

【由能遍一切，情器世間故。無量喻無邊，故方名為大。】

འདི་དག་བཅུ་ཆར་ཕྱོགས་རྣམས་ཀྱིས། །སྟོང་པ་ཉིད་ནི་གང་ཡིན་དེ། །ཆེན་པོ་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་དེ། །ཆེན་པོར་འཛིན་པ་བཟློག་ཕྱིར་གསུངས། །

【如[3]是十方處，由十方性空，是名為大空，為除大執說。】

དེ་ནི་དགོས་པ་མཆོག་ཡིན་པས། །དོན་དམ་མྱ་ངན་འདས་པ་ཡིན། །དེ་ནི་དེ་ཡིས་སྟོང་ཉིད་གང་། །དེ་ནི་དོན་དམ་སྟོང་ཉིད་དེ། །མྱང་འདས་དངོས་པོའི་བློ་ཅན་གྱི། །འཛིན་པ་བཟློག་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར། །དོན་དམ་མཁྱེན་པས་དོན་དམ་པ། །སྟོང་པ་ཉིད་ནི་བསྟན་པར་མཛད།

【由是勝所為，涅槃名勝義，彼由彼性空，[4]是名勝義空，

---

[1] 頌作斷。

[2] 頌作內六。

[3] 頌作由。

[4] 民族本：说。

為除執法者，執涅槃實有，故知勝義者，宣說勝義空。】

རྒྱུན་ལས་བྱུང་ཕྱིར་ཁམས་གསུམ་པོ། །འདུས་བྱས་ཡིན་པར་ངེས་པར་བསྙད། །དེ་ནི་དེ་ཡིས་སྟོང་ཉིད་གང་། །དེ་ནི་འདུས་བྱས་སྟོང་ཉིད་གསུངས། །

【三界從緣生，故說名有為，彼由彼性空，說名有為空。】

གང་ལ་སྐྱེ་གནས་མི་རྟག་ཉིད། །དེ་དག་མེད་པ་འདུས་མ་བྱས། །དེ་ནི་དེ་ཡིས་སྟོང་ཉིད་གང་། །དེ་ནི་འདུས་མ་བྱས་སྟོང་ཉིད། །

【若無生住滅，是法名無為。彼由彼性空，說名無為空。】

L3 釋畢竟空等四空

གང་ལ་མཐའ་ནི་ཡོད་མིན་པ། །དེ་ནི་མཐའ་ལས་འདས་པར་བརྗོད། །དེ་དེ་ཁོ་ནས་སྟོང་པ་ཉིད། །མཐའ་ལས་འདས་པ་སྟོང་ཉིད་བསྙད། །

【若法無究竟，說名為畢竟，彼由彼性空，是為畢竟空。】

ཐོག་མ་དང་པོ་ཐ་མ་མཐའ། །དེ་དག་མེད་པས་འཁོར་བ་ནི། །ཐོག་མ་ཐ་མ་མེད་པར་བརྗོད། །འགྲོ་འོང་བྲལ་ཕྱིར་རྨི་ལམ་ལྟའི། །སྲིད་འདི་དེ་ཡིས་དབེན་ཉིད་གང་། །དེ་ནི་ཐོག་མ་དང་ཐ་མ། །མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད་དོ་ཞེས། །བསྟན་བཅོས་ལས་ནི་ངེས་པར་བསྙད། །

【由無初後際，故說此生死，名無初後際，三有無去來，

如夢自性離，故大論說彼，名為無初際，及無後際空。】

དོར་བ་ཅེས་[ཞེས?]་བྱ་འཐོར་བ་དང་། །འཐོར་བ་ལ་ནི་ངེས་པར་བརྗོད། །དོར་མེད་གཏོང་བ་མེད་པ་སྟེ། །འགའ་ཡང་དོར་མེད་གང་ཡིན་པའོ། །

དོར་བ་མེད་པ་དེ་ཉིད་ཀྱིས། །དེ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་གང་ཡིན། །དེ་དེའི་ཕྱིར་ན་དོར་མེད་པ། །སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ་བར་བརྗོད། །

【散謂有可放，及有可棄捨，無散謂無放，都無可棄捨。

即彼無散法，由無散性空，由本性爾故，說名無散空。】

འདུས་བྱས་ལ་སོགས་ངོ་བོ་ཉིད། །གང་ཕྱིར་སློབ་མ་རང་སངས་རྒྱས། །རྒྱལ་སྲས་དེ་བཞིན་གཤེགས་རྣམས་ཀྱིས། །མ་མཛད་དེའི་ཕྱིར་འདུས་བྱས་ལ། །

སོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད། །རང་བཞིན་ཉིད་དུ་བསྙད་པ་སྟེ། །དེ་ཉིད་ཀྱིས་དེ་སྟོང་ཉིད་གང་། །དེ་ནི་རང་བཞིན་སྟོང་པ་ཉིད། །

【有為等法性，都非諸聲聞，獨覺與菩薩，如來之所作。

故有為等性，說名為本性，彼由彼性空，是為本性空】

L4 釋一切法空等四空[三]

M1 一切法空

ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་དང་རེ་དྲུག་དང་། །དེ་ལས་བྱུང་བའི་ཚོར་དྲུག་དང་། །གཟུགས་ཅན་གཟུགས་ཅན་མིན་དེ་བཞིན། །འདུས་བྱས་འདུས་མ་བྱས་ཆོས་རྣམས། །

ཆོས་དེ་དག་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱི། །དེ་དག་གིས་དབེན་སྟོང་ཉིད་གང་། །

【十八界六觸，彼所生六受，若有色無色，有為無為法。如是一切法，由彼性離空】

M2 自相空[三]

N1 略標

གཟུགས་རུང་ལ་སོགས་དངོས་མེད་གང་། །དེ་ནི་རང་མཚན་སྟོང་པ་ཉིད། །

【變礙等無性，是為自相空】

N2 廣釋[三]

O1 因法自相

གཟུགས་ནི་གཟུགས་རུང་མཚན་ཉིད་ཅན། །ཚོར་བ་མྱོང་བའི་བདག་ཉིད་ཅན། །འདུ་ཤེས་མཚན་མར་འཛིན་པ་སྟེ། །འདུ་བྱེད་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པའོ། །

ཡུལ་ལ་སོ་སོར་རྣམ་རིག་པ། །རྣམ་ཤེས་རང་གི་མཚན་ཉིད་དོ། །ཕུང་པོ་སྡུག་བསྔལ་རང་མཚན་ཉིད། །ཁམས་ཀྱི་བདག་ཉིད་སྦྲུལ་གདུག་འདྲ། །

སྐྱེ་མཆེད་རྣམས་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས། །སྐྱེ་བའི་སྒོར་གྱུར་ཉིད་དུ་གསུངས། །རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་གང་། །དེ་ནི་འདུ་འཕྲོད་མཚན་ཉིད་དོ་[དེ?] །།

【色相謂變礙，受是領納性，想謂能取像，行即能造作，
各別了知境，是為識自相。蘊自相謂苦，界性如毒蛇。
佛說十二處，是眾苦生門。所有緣起法，以和合為相】

02 道法自相

གཏོང་བ་སྦྱིན་པའི་ཕ་རོལ་ཕྱིན། །ཚུལ་ཁྲིམས་གདུང་མེད་མཚན་ཉིད་བཟོད། །ཁྲོ་མེད་མཚན་ཉིད་བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི། །ཁ་ན་མ་ཐོ་མེད་ཉིད་དོ། །

བསམ་གཏན་སྡུད་པའི་མཚན་ཉིད་ཅན། །ཤེས་རབ་ཆགས་མེད་མཚན་ཉིད་དེ། །ཕ་རོལ་ཕྱིན་པ་དྲུག་རྣམས་ཀྱི། །མཚན་ཉིད་འདི་དག་ཡིན་པར་བརྗོད། །

བསམ་གཏན་རྣམས་དང་ཚད་མེད་དང་། །དེ་བཞིན་གཞན་གང་གཟུགས་མེད་པ། །དེ་དག་ཡང་དག་མཁྱེན་པ་ཡིས། །མི་འཁྲུག་མཚན་ཉིད་ཅན་དུ་གསུངས། །

བྱང་ཆུབ་ཕྱོགས་ཆོས་སུམ་ཅུ་བདུན། །ངེས་པར་འབྱུང་བྱེད་རང་མཚན་ཉིད། །སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ནི། །དམིགས་པ་མེད་པས་རྣམ་དབེན་ཉིད། །

མཚན་མ་མེད་པ་ཞི་ཉིད་དེ། །གསུམ་པའི་མཚན་ཉིད་སྡུག་བསྔལ་དང་། །གཏི་མུག་མེད་རྣམ་ཐར་རྣམས་ཀྱི། །མཚན་ཉིད་རྣམ་པར་གྲོལ་བྱེད་པའོ། །

【施度謂能捨，戒相無熱惱，忍相謂不恚，精進性無罪，
靜慮相能攝，般若相無著，六波羅蜜多，經說相如是。
四靜慮無量，及餘無色定，正覺說彼等，自相為無瞋。
三十七覺分，自相能出離，空由無所得，遠離為自相，
無相為寂滅，第三相謂苦，無癡八解脫，相謂能解脫】

03 果法自相

སྟོབས་རྣམས་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་ནི། །གཏན་ལ་འབེབས་པའི་རང་བཞིན་གསུངས། །སྐྱོབ་པའི་མི་འཇིགས་པ་རྣམས་ནི། །ཤིན་ཏུ་བརྟན་པའི་ངོ་བོ་ཡིན། །

སོ་སོར་ཡང་དག་རིག་རྣམས་ནི། །སྤོབས་སོགས་ཚད་མེད་མཚན་ཉིད་ཅན། །འགྲོ་ལ་ཕན་པ་ཉེར་སྒྲུབ་པ། །བྱམས་པ་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱའོ། །

སྡུག་བསྔལ་ཅན་རྣམས་ཡོངས་སྐྱོབ་པ། །ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོའོ་དགའ་བ་ནི། །རབ་དགའི་མཚན་ཉིད་བཏང་སྙོམས་ནི། །མ་འདྲེས་མཚན་ཉིད་ཅན་ཞེས་བྱ། །

སངས་རྒྱས་ཆོས་ནི་མ་འདྲེས་པ། །བཅུ་དང་བརྒྱད་དུ་གང་འདོད་དག། །གང་ཕྱིར་སྟོན་དེས་མི་འཕྲོགས་པ། །དེ་ཕྱིར་མི་འཕྲོགས་རང་མཚན་ཉིད། །

རྣམ་ཀུན་མཁྱེན་ཉིད་ཡེ་ཤེས་ནི། །མངོན་སུམ་མཚན་ཉིད་ཅན་དུ་འདོད། །གཞན་ནི་ཉེ་ཚེ་བ་ཉིད་ཀྱིས། །མངོན་སུམ་ཞེས་བྱར་མི་འདོད་དོ། །

【經說善決擇，是十力本性[5]。大師四無畏，本性為堅定，
四無礙解相，謂辯等無竭。與眾生利益，是名為大慈。
救護諸苦惱，則是大悲心。喜相謂極喜。捨相名無雜。
許佛不共法，共有十八種，由彼不可奪，不奪為自相。
一切種智智，現見為自相。餘智唯少分，不許名現見】

N3 總結

གང་ཞིག་འདུས་བྱས་མཚན་ཉིད་དང་། །འདུས་མ་བྱས་པའི་མཚན་ཉིད་གང་། །རེ་རེ་ཕོ་ནས་སྟོང་པ་ཉིད། །དེ་ནི་རང་མཚན་སྟོང་པ་ཉིད། །

【若有為自相，及無為自相，彼由彼性空，是為自相空】

M3 不可得空與無性自性空

ད་ལྟ་བ་འདི་མི་གནས་ཤིང་། །འདས་དང་མ་འོངས་ཡོད་མ་ཡིན། །གང་དུ་དེ་དག་མི་དམིགས་པ། །དེ་ལ་མི་དམིགས་པ་ཞེས་བརྗོད། །

མི་དམིགས་པ་དེ་རང་ངོ་བོ། །དེ་ཡིས་དབེན་པ་ཉིད་གང་དེ། །ཐེར་ཟུག་གནས་མིན་འཇིག་མིན་པས། །མི་དམིགས་ཞེས་བྱའི་སྟོང་ཉིད་དོ། །

【現在此不住，去來皆非有，彼中都無得，說名不可得。
即彼不可得，由彼自性離，非常亦非壞[6]，是不可得空。】

རྒྱུན་ལས་བྱུང་ཕྱིར་དངོས་རྣམས་ལ། །འདུས་པ་པ་ཡི་ངོ་བོ་མེད། །འདུས་པ་པ་ནི་དེ་ཉིད་ཀྱིས། །སྟོང་ཉིད་དངོས་མེད་སྟོང་ཉིད་དོ། །

【諸法從緣生，無有和合性，和合由彼空，是為無性空。】

K2 廣釋四空

དངོས་པོའི་སྒྲས་ནི་མདོར་བསྡུས་ན། །ཕུང་པོ་ལྔ་རྣམས་བརྗོད་པ་ཡིན། །དེ་རྣམས་དེ་ཡིས་སྟོང་ཉིད་གང་། །དེ་དངོས་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་བཤད། །

【應知有性言，是總說五蘊，彼由彼性空，說名有性空。】

མདོར་བསྡུས་ན་ནི་དངོས་མེད་པ། །འདུས་མ་བྱས་ཆོས་རྣམས་ལ་བརྗོད། །དེ་ཉིད་དངོས་མེད་དེས་སྟོང་ཉིད། །དངོས་པོ་མེད་པ་སྟོང་ཉིད་དོ། །

【總言無性者，是說無為法，彼由無性空，名為無性空。】

རང་བཞིན་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ནི། །རང་བཞིན་ཞེས་བྱའི་སྟོང་ཉིད་དེ། །འདི་ལྟར་རང་བཞིན་མ་བྱས་པས། །རང་བཞིན་ཞེས་ནི་བྱ་བར་བསྙད། །

【自性無有性，說名自性空，此性非所作，故說名自性】

སངས་རྒྱས་རྣམས་ནི་འབྱུང་བའམ། །མ་བྱུང་ཡང་རུང་དངོས་སུ་ནི། །དངོས་པོ་ཀུན་གྱི་སྟོང་པ་ཉིད། །གཞན་གྱི་དངོས་པོར་རབ་ཏུ་བསྒྲགས། །

ཡང་དག་མཐའ་དང་དེ་བཞིན་ཉིད། །དེ་བཞིན་དངོས་པོའི་སྟོང་ཉིད་དོ། །ཤེས་རབ་ཕ་རོལ་ཕྱིན་ཚུལ་ལས། །དེ་དག་དེ་སྐད་རབ་ཏུ་བསྒྲགས། །

【若諸佛出世，若佛不出世，一切法空性，說名為他性。
實際與真如，是為他性空，般若波羅蜜，廣作如是說。】

---

[5] 頌作法相。

[6] 頌作斷。

▲以下為純中文版本：

01 由本性爾故 眼由眼性空 如是耳鼻舌 身及意亦爾
非常非壞故 眼等內六法 所有無自性 是名為內空

02 由本性爾故 色由色性空 聲香味及觸 並諸法亦爾
色等無自性 是名為外空

03 二分無自性 是名內外空

04 諸法無自性 智者說名空 復說此空性 由空自性空
空性之空性 即說名空空 為除執法者 執空故宣說

05 由能遍一切 情器世間故 無量喻無邊 故方名為大
由是十方處 由十方性空 是名為大空 為除大執說

06 由是勝所為 涅盤名勝義 彼由彼性空 是名勝義空
為除執法者 執涅盤實有 故知勝義者 宣說勝義空

07 三界眾緣生 故說名有為 彼由彼性空 說名有為空

08 若無生住滅 是法名無為 彼由彼性空 說名無為空

09 若法無究竟 說名為畢竟 彼由彼性空 說名畢竟空

10 由無初後際 故說此生死 名無初後際 三有無去來
如夢自性離 故大論說彼 名為無初際 及無後際空

11 散謂有可放 及有可棄舍 無散謂無放 都無可棄舍
即彼無散法 由無散性空 由本性爾故 說名無散空

12 有為等法性 都非諸聲聞 獨覺與菩薩 如來之所作
故有為等性 說名為本性 彼由彼性空 是為本性空

13 十八界六觸 彼所生六受 若有色無色 有為無為法
如是一切法 由彼性離空

14 變礙等無性 是名自相空
色相謂變礙 受是領納性 想謂能取像 行即能造作
各別了知境 此為識自相 蘊自性謂苦 界性如毒蛇

佛說十二處 是眾苦生門
所有緣起法 以和合為相
施度謂能舍 戒相無熱惱 忍相謂不恚 精進性無罪
靜慮相能攝
般若相無著
六波羅密多 經說相如是
四靜慮無量 及餘無色定 正覺說彼等 自相為無嗔。
三十七覺分 自相能出離
空由無所得 遠離為自相
無相為寂滅 第三相謂苦 無疑諸解脫 相謂能解脫。
經說善決擇 是十力本性
大師四無畏 本性為堅定
四無礙解相 謂辯等無竭
與眾生利益 是名為大慈
救護諸苦惱 則是大悲心 喜相謂極喜 捨相名無雜
許佛不共法 共有十八種 由彼不可奪 不奪為自相
一切種智智 現見為自相 餘智為少分 不許名現見
若有為自相 及無為自相 彼由彼性空 是為自相空
15 現在此不住 去來皆非有 彼中都無得 說名不可得
即彼不可得 由彼自性離 非常亦非壞 是不可得空
16 諸法從緣生 無有和合性 和合由彼空 是為無性空

01 應知有性言 是總說五蘊 彼由彼性空 說名有性空
02 總言無性者 是說無為法 彼由彼性空 名為無性空
03 自性無有性 說名自性空 此性非他作 故說名自性
04 若諸佛出世 若佛不出世
一切法空性 說名為他性 實際與真如 是為他性空
般若波羅密 廣作如是說